

Kintsugi: reconstruint memòries transformadores

Dij, 28/04/2022 per Catalunya Religió

[L'opinió publicada](#)

(Justícia i Pau) Series capaç de parlar al responsable de la mort del teu fill? I d'abraçar-lo? Podries perdonar-lo després de saber tota la veritat sobre aquest fet? Són més importants (i efectius) els càstigs exemplars o la reparació del dolor mitjançant la veritat, la memòria i el perdó? Totes elles són qüestions al voltant de les quals, Justícia i Pau Barcelona, vam estar dialogant a Colòmbia, entre el 24 i el 28 de febrer.

Convidades per la Comisión Intereclesial de Justicia y Paz colombiana, vam ser presents al I Festival Internacional de “Memorias Transformantes y Transgeneracionales” i al “VII Festival de las Memorias”. Aquests esdeveniments, duts a terme a Turbo (a la subregió d'Urabá, costa del departament d'Antioquia) i a la Zona Humanitaria Nueva Esperanza en Dios del departament del Chocó són, tanmateix, molt més que un espai de debat i divagació teòrica. Són, sobretot, un autèntic exercici de reconciliació entre victimaris exmembres de diferents grups armats del país i supervivents del conflicte armat.

Les jornades, que no deixen de ser un moment de trobada anual entre processos comunitaris de diverses regions colombianes, així com amb diferents experiències internacionals (Argentina, Guatemala, Mèxic, Noruega o Catalunya, entre d'altres, en aquesta ocasió), són en realitat el reflex de la gran tasca que duen a terme diferents comunitats organitzades, als seus territoris (i en el dia a dia), cercant la veritat i la reparació enfront de les vulneracions de drets humans; uns processos que són inèdits al país, que emanen inspiració i els quals, sens dubte, cal seguir molt de prop i dels quals extreure molts aprenentatges.

Ambdós festivals propicien la trobada entre persones amb recorreguts vitals no només molt distanciats, sinó directament enfrontats: exguerrillers de les FARC i de l'M-19, exsoldats de l'exèrcit colombià, exparamilitars..., també algun dels seus fills i, sobretot, la participació d'algunes de les seves víctimes. Sense anar més

lluny, enguany, un excoronel de les forces armades amb una seixantena d'execucions extrajudicials a les seves esquenes, va estar convivint durant les jornades amb la mare d'un dels joves a qui va fer executar. Els exemples de reconciliació van ser una constant per mitjà de diferents històries exposades: la trobada entre familiars de joves assassinats i el seu botxí, un exsoldat (convidat a menjar i reposar a les cases dels familiars de les seves víctimes sense cap mena de pressa, i amb l'única urgència de saber tota la veritat); les mares d'executats implorant que l'exparamilitar responsable de la mort dels seus fills no morís de càncer, que la quimioteràpia funcionés per poder parlar amb ell i reconstruir tots els fets...

Al mateix temps, específicament el "VII Festival de las Memorias", any rere any és un espai de commemoració de l'Operación Génesis de 1997, en què la connivència entre Estat i paramilitarisme van provocar el desplaçament i mort de centenars de persones de les comunitats afrodescendents i camperoles del voltant del riu Cacarica (al Chocó). Enguany, vint-i-cinc anys després, part de la comunitat que amb els anys ha retornat al seu lloc d'origen (l'actual Zona Humanitaria Nueva Esperanza en Dios), va poder commemorar els fets amb entorn de cent cinquanta persones que veníem de diferents contextos. També hi van ser presents diferents candidats polítics, per tal de donar resposta a les demandes i inquietuds de la comunitat.

En un moment d'emergència al país, amb una crisi de violència que cega la vida a desenes de defensores de drets humans cada any i en què l'Estat continua brillant per la seva absència en zones com les mencionades, adquireix major importància teixir aquesta mena d'espais que, en definitiva, impulsen alternatives de present i futur, transformant el dolor de les supervivents del conflicte en iniciatives per la vida. Tal com va concloure un dels grups de treball que es van generar durant les jornades (aquell en què se'ns va incloure, el d'internacionals): és imperatiu donar suport a aquests processos des de la cooperació dels respectius països. Per la dignitat de les víctimes; per la pau; per la memòria d'aquelles que ja no ens acompanyen, però ens impulsen en la lluita per la transformació social des dels aprenentatges que ens han llegat.